

Ochrana přírody

ročník 77 číslo 1 2022

Kulérová příloha

Zprávy / Aktuality / Oznámení

Ceny AOPK ČR uděleny: získaly je Pivovar Radegast a celoživotní práce pro přírodu

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se letos udělovala počtvrté, již tradičně na konferenci Vybrané problémy naší přírody a krajiny [1]. V kategorii Počin ji získal Pivovar Radegast za reklamní spot s motivem pastevce a vlka a za podporu projektů, které se zaměřují na zadržování vody v krajině a péči o beskydské louky. Cenu v kategorii Osobnost si odnesl za celoživotní práci profesor Karel Šťastný. Ceny předával předseda Rady AOPK ČR Vladimír Bejček a ředitel AOPK ČR František Pelc.

„Radegast nás oslovil tím, že hrdina jejich kampaně se v těžké situaci rozhodl správně. To v kontextu tuzemské, mnohdy vyhrčené debaty o návratu vlků do naší krajiny není úplná samozřejmost. Naopak je to velmi potřebný postoj. Snažíme se vysvětlovat, že tyto přísně chráněné šelmy do naší přírody patří, chovatelé dostávají finance na zabezpečení stád i kompenzace za případné škody. Vci pomáhají regulovat přemnožená prasata divoká, srnce a jeleny, kteří brání přirozené obnově našich lesů a působí velké škody i zemědělcům. Právě proto nás spot potěšil,“ vysvětluje František Pelc, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky,

„Tohoto ocenění si nesmírně vážíme. Je to uznání dlouhodobého úsilí Pivovaru Radegast pečovat o naši přírodu a krajinu, abychom ji společně zachovali i dalším generacím. To se snažíme dennodenně naplňovat. Dělat správná rozhodnutí je odpovědné, byť někdy mimořádně těžké. Platí to nejen o našem postoji k vlkům, ale o všech hořkých překážkách,

František Pelc a Vladimír Bejček předávají Cenu AOPK ČR v kategorii Osobnost ornitologovi Karlu Šťastnému.
Foto Petr Zmek

kteří před nás život staví,“ říká Josef Jalůvka, manažer značky Radegast.

Cenu AOPK ČR v kategorii Osobnost získal ornitolog Karel Šťastný za celoživotní studium rozšíření ptáků a jejich početnosti v ČR. Podařilo se mu také do praxe zavést exaktní metody výzkumu ptačích populací a společenstev a významně tak pomohl k ochraně ptactva. Vydal stovky článků a 50 knih. Byl dlouholetým jednatelem a předsedou České společnosti ornitologické a v roce 1990 spoluzakladatelem Lesnické a dřevařské fakulty ČZU v Praze. Nyní působí jako profesor na Fakultě životního prostředí ČZU. Výčet jeho přínosů pro ochranu přírody zde ale ani zdaleka nekončí.

„Profesor Šťastný je jednou z ikon české ornitologie. Má klíčovou zásluhu na rozvoji

kvantitativních metod studia ptačích společenstev a mapování rozšíření ptáků. Přispěl tím i k efektivitě ochrany avifauny a celkové ochrany přírody,“ doplňuje František Pelc.

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR byla letos udělena již počtvrté, na základě doporučení Rady AOPK ČR [2]. Chce upozornit na zajímavé osobnosti či počiny, které pomáhají zlepšit stav naší přírody. V roce 2018 získalo ocenění Arcibiskupství pražské za šetrné lesní hospodaření na Rožmitálsku a manželé Burešovi za celoživotní přínos pro ochranu a výzkum přírody v Jeseníkách. V roce 2019 to byla firma ZEMSPOL za šetrné zemědělské hospodaření v Moravském krasu a Petr Moucha za celoživotní práci pro naši přírodu, zejména pro ochranu lesů. Za rok 2020 si ocenění odneslo Povodí Moravy za některé revitalizační a renatura-

lizační projekty v povodí řek Moravy a Dyje, v kategorii Osobnost byly oceněny dvě výjimečné ženy – Jarmila Kubíková a Dana Bartošová.

Nominace pro dalších ročník může zaslat kdokoli do konce března 2022 [3].

Tisková zpráva AOPK ČR

Poznámky:

[1] Tématem jsou invazní druhy, přenos z konference je možno sledovat na facebooku AOPK ČR <https://www.facebook.com/events/4757908970928969>, k dispozici bude i záznam

[2] Rada AOPK ČR byla ustanovena s cílem otevřít profesionální ochranu přírody veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárství, veřejné správy a neziskového sektoru. Členství je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam členů najdete na: <http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/po-radni-organy/rada-aopk-cr/>

[3] Nominace zasílejte prosím na adresu karolina.sulova@nature.cz, více o Ceně AOPK ČR najdete na: <https://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/cena-agentury-ochrany-prirody-a-krajiny-cr/>

Co ohrožuje africké lvy

Mezi celosvětově ohrožené druhy musíme v současnosti řadit i kdysi naprosto běžné africké savce, jako je lev (*Panthera leo*). Podle střízlivých odhadů poklesla jeho celková početnost ve volné přírodě v období 1993–2014 o plných 43%. V Africe na jih od Sahary tak v současnosti žije asi 20 000 jedinců, navíc v poměrně roztroušeném areálu. Ani výhled není nikterak optimistický: snižování abundance zmiňované velké kočkovité šelmy bude pokračovat s výjimkou jižní Afriky i nadále.

Přestože činitele, jež stojí za nápadným úbytkem lvů a jež budou mít negativní dopad na vývoj jejich populací také v budoucnu, známe již delší dobu, donedávna neměla ochrana přírody k dispozici rozbor uvedených ohrožujících faktorů. Napravit tuto skutečnost se pokusil početný kolektiv odborníků vedených Hansem Bauerem z Oxfordské univerzity (*Oryx*, 56, 18–115, 2022).

Kdysi zcela běžného lva klasifikuje Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN) jako globálně ohroženého v kategorii „zranitelný“ (VU). Foto Jan Plesník

Pro analýzu vědci využili údaje z let 2005 a 2018: oba soubory obsahovaly data o 71 lvích populacích, čítajících v roce 2005 32 237 a o 13 let později 21 906 exemplářů. V obou letech experti uvedli pro všechny populace ohrožující činitele. Určili tak celkem 11 faktorů představujících pro lvy skutečnou hrozbu. Zahrmovaly pytláctví pro bushmeat (maso suchozemských volně žijících živočichů, viz *Ochrana přírody*, 75, 3, 40–45, 2020), rozšiřování pozemků pro pěstování zemědělských plodin a chov dobytka, vyudávání zdrojů včetně získávání palivového dřeva a dřevěného uhlí, špatnou péčí o chráněná území a trofejový lov. Dopad na lví populace má také povolený nebo ilegální obchod s částmi lvích těl a z nich zhotovenými výrobky a tradiční lov domorodci, kupř. Masaji, pro posílení jejich prestiže. Opomenout nemůžeme ani preventivní zabíjení lvů jako ochranu stád hospodářských zvířat stejně jako výstavbu přehrad, silnic, železnic, elektrovodů a lidských sídel. Nízkou početnost lvích populací vedoucí k příbuzenské plemenitbě a v některých případech k víru vymírání (stavu, kdy populace směřuje vlivem působení jednoho nebo více vnějších či vnitřních činitelů neodvratně k vymření a stává se tak funkčně vymřelou) mívá v subsaharské Africe často na svědomí zmenšování a rozpad původního prostředí.

Uvedení činitelů posloužili zoologům jako východisko pro rozbor problému pomocí stromu událostí (ETA), kdy sledujeme průběh určitého procesu od výchozí události na základě dvou možností – příznivé a nepříznivé. Následovala analýza kořenových příčin (RCA), jež má za úkol nalézt nejen základní příčiny problémů, ale i odpovídající reakce na ně. V našem případě se rozbor týkal právě redukce areálu rozšíření a snížení početnosti lva. Popsaná metodika dovolila autorům studie stanovit závažnost i četnost a rozšíření ohrožujících činitelů.

Mohou zjištění Bauerova týmu pomoci praktické ochraně jednoho ze symbolů africké přírody? Přišlo se na to, že určitou lví populaci ohrožovalo dokonce až osm faktorů současně. Nicméně jak počet lvích populací, tak jejich abundanci ovlivňovaly jen dva rizikové faktory, konkrétně útoky na dobytek vedoucí nejen k následnému, ale i k preventivnímu odstřelu lvů a lov živočichů pro maso vyvolávající nezřídka dramatický pokles početnosti přirozené kořisti těchto majestátních savců předátorů. Hodnocená data neumožňují určit, který činitel vede k rychlejšímu úbytku lvů než působení ostatních. Většina z 20 ztamenaných místních vymizení lvů souvisela s ozbrojenými konflikty, kupř. v Angole či Pobřeží slonoviny.

Řadu afrických chráněných území dnes osídluje jen málo početná lví populace. Známý národní park Nairobi, odkud je náš snímek, obývá méně než 30 lvů. Foto Jan Plesník

Uvedená zjištění mohou napomoci praktické ochraně lvů zvolit nevhodnější opatření. Prvním krokem ale zůstává přiznání, že řešení konfliktu mezi lvy a lidmi představuje i přes místní rozdíly celospolečenský problém.

Jan Plesník

Škody vlkem na hospodářských zvířatech meziročně klesly. Nová mapa ukazuje, kde je třeba stáda zabezpečovat

Vloni se oproti roku 2020 snížil počet útoků vlků na hospodářská zvířata i výše vyplacených náhrad. A to přesto, že se populace vlků každoročně pomalu rozrůstá s tím, jak zvířata přirozeně obsazují dosud volná teritoria. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zveřejnila mapu, sestavenou na základě aktuálních poznatků, která ukazuje, kde je potřeba hospodářská zvířata preventivně zabezpečovat.

„V uplynulém roce jsme zaznamenali o 48 útoků na hospodářská zvířata méně a celková výše vyplacených náhrad se snížila o více než 850 000 Kč oproti roku 2020. Na mnoha místech republiky preventivní opatření dobře fungují a po jejich zavedení či vylepšení chovatelé nemají žádné škody,“ komentuje statistiky Jindřiška Jelínková z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

zahrnutím všech druhů hospodářských zvířat i zvířat v zájmovém chovu, za něž bude poskytována náhrada. Od dubna loňského roku přitom platí nová vyhláška k tomuto zákonu, která pamatuje na léčbu zraněných zvířat či platbu za kafilerii,“ doplňuje Jelínková.

Agentura poskytuje chovatelům poradenství a na některých regionálních pracovištích také první pomoc v podobě zapůjčení elektrických ohradníků. To pomohlo například chovatelům na Liberecku, kterým byl ohradník zapůjčen po zářijovém útoku. Jejich fotopast později u ohradníku zaznamenala přítomnost několika vlků – ti však oplocení nepřekonal.

Tisková zpráva AOPK ČR

Podrobné informace jsou k dispozici na www.navratvlku.cz

Národní park Křivoklátsko bude nejen lépe chránit přírodu, ale podpoří rozvoj regionu

Ministerstvo životního prostředí zahájí v nejbližší době proces vyhlášení národního parku Křivoklátsko, který by se měl rozkládat na 16 % nejceněnějšího území stávající chráněné krajinné oblasti. Naprostá většina těchto pozemků je ve vlastnictví státu. Nový národní park by měl chránit zdejší rozmanité lesy, skály a suťoviska, stepi, neprostupná údolí, kaňon řeky Berounky, domov desítek ohrožených rostlin a živočichů. Jde o nebyvale pestrý a k tomu největší lesní komplex ve vnitrozemí ČR s velkou rozmanitostí přírody. Vznik národního parku znamená i významný krok k vytvoření podmínek pro lepší ochranu tohoto území, zejména lesních porostů, ale samozřejmě i rozkvet obcí v regionu.

Z iniciativy Středočeského kraje probíhala v minulých měsících informativní setkání se starosty jednotlivých obcí. Přírodní hodnota tohoto území byla i důvodem pro usnesení zastupitelstva Středočeského kraje schválené výraznou většinou zastupitelů, které tak myšlenku vzniku národního parku podpořilo a vyzvalo Ministerstvo životního prostředí k přípravě jeho vyhlášení. Vyhlášení národního parku se stalo i součástí programového prohlášení vlády ČR.

„Systém vyplácení škod, na které mají chovatelé po útoku vlkem nárok, v současné době není jednotný, některé kraje například vyplácejí i částky za zaběhnuté kusy. Připravuje se proto novela zákona o náhradách škod, která mimo jiné počítá se

„Jsem přesvědčena, že kvalitně vyhlášený národní park může být přínosem nejen pro ochranu cenné přírody, ale je stimulem k sociálnímu a ekonomickému rozvoji regionu a tím zlepšení podmínek pro život místních občanů. Obce jsou ze zákona přímo vtaženy do dění v národních parcích, jejich zástupci se jako členové Rady parku přímo podílejí na rozhodování o správě území. Víím, že přírodu nelze dobře chránit bez lidí, kteří v daném území žijí,“ doplňuje ministryně životního prostředí Anna Hubáčková (za KDU–ČSL).

A pokračuje: *„Záměr vyhlášení národního parku Křivoklátsko bezpochyby vyvolá debatu uvnitř jednotlivých zastupitelstev i mezi veřejností. Jako bývalá starostka vnímám, že se lidé mohou obávat novot a změn. Proto jsem připravena se vydat do obcí, kterých se to přímo dotkne. Chci s nimi mluvit o tom, že je důležité vážit si toho, co máme, a umět to chránit. Věřím, že se nám v průběhu vyhlášování podaří projednat a racionálně vysvětlit nejasnosti a výhrady a že spolu se starosty nad upřesněným návrhem najdeme řešení, které bude pro většinu přijatelné,“* zdůrazňuje ministryně Hubáčková (za KDU–ČSL).

Samotné vyhlášení národního parku pak znamená omezení pohybu veřejnosti, případné usměrnění pohybu návštěvníků se řeší klidovými územími, která se však zřizují v dohodě se samosprávami a Radou národního parku.

Nyní budou dopracovány podkladové materiály a vlastní návrh by měl být projednáván dle stanoveného legislativního procesu. Jeho zakončením je schválení návrhu formou zákona.

Tisková zpráva MŽP ČR

Ocenění Vodohospodářská stavba roku 2020 pro AOPK ČR

Cenu vyhlašuje Svaz vodního hospodářství ČR, z. s., ve spolupráci se Sdružením oboru vodovodů a kanalizací ČR, z. s., pod záštitou ministrů zemědělství a životního prostředí. AOPK ČR ji získala za revitalizaci přírodní rezervace U sedmi rybníků.

Rybniční soustava v přírodní rezervaci U sedmi rybníků byla v havarijním stavu. Rybníky

1 / 2022 Ochrana přírody

byly zanesené sedimentem, zarostlé orobincem a zastíněné břehovými porosty, hrozil zánik cenného mokřadního společenství. Proto se v letech 2019–2020 kompletně obnovilo pět historických vodních nádrží i mokřad. Rybníky se odbahnily a opravily se jejich hráze, funkční objekty a průtočná zařízení, v zátopě byl vymodelován litorál. Vykácela se část dřevin na březích, aby se vodní plochy proslunily, vybudovaly se tůně. Nyní je přírodní rezervace a evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000 opět pestrou oázou života.

Zdrojem financí byl Operační program Životní prostředí, výdaje činily přes 20 milionů korun.
Tisková zpráva AOPK ČR

Konference o invazních druzích

Již osmá konference Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity se konala 8. února 2022. Tématem byly tentokrát invazní druhy.

Účastníky přivítala ministryně životního prostředí Anna Hubáčková a ocenila zájem účastníků o tuto problematiku i úsilí organizátorů. V úvodu konference byly předány Ceny AOPK ČR a pak dvanáct přednášejích prezentovalo své příspěvky v celé šíři témat od nové legislativy až po prezentaci praktických opatření při likvidaci invazních druhů.

Na konferenci vystoupila ministryně Anna Hubáčková. Foto Petr Zmek

V úvodu Jan Plesník (AOPK ČR) nastínil mezinárodní kontext problematiky boje s invazními druhy a vysvětlil též používanou terminologii v této oblasti a Jan Šíma (MŽP) představil unijní a novou českou legislativu. Obtížnost likvidace některých invazních nepůvodních savců včetně nevyjasněných metodických postupů představil Jiří Janota (ČMMJ), Pavel Vrána (ČRS) poutavě a vtipně představil rybářský pohled na invazní druhy a prezentoval nejvýznamnější druhy, které způsobují problémy nejen rybářům. Každoroční „příděl“ nepůvodních druhů do České republiky díky obchodu s rostlinami a rostlinným materiálem přišel osvětlit Michal Hnízdiil (ÚKZUZ) a o postupech při kontrole dovážených živočichů informovala Tereza Holá (SVS). Karel Chobot (AOPK ČR) a Jan Pergl (Botanický ústav AV ČR) představili způsoby monitoringu invazních druhů a Tomáš Görner (AOPK ČR) navázal prezentací o zapojení veřejnosti do mapování invazních druhů.

Velmi zajímavé příklady likvidace akátů a dalších invazních druhů představili kolegové Jiří Rom (Magistrát hl. m. Prahy) a Robert Stejskal (NP Podyjí). Pavel Štěrba (AOPK ČR) přítomné seznámil s novými krajinetvornými programy a novým Operačním programem Životní prostředí, z kterých je možné financovat likvidaci invazních nepůvodních druhů. Ředitel AOPK

ČR František Pelc na závěr shrnul hlavní body zmíněné během programu a pozval všechny na další konferenci příští rok.

Po dlouhé době bylo možné se alespoň takovouto formou potkat k palčivému a velmi aktuálnímu tématu ochrany přírody. Živě se diskutovalo nejen v kuloárech, ale mnoho dotazů se podařilo zodpovědět i účastníkům u počítačů. Kvůli covidovým opatřením se v aule ČZU sešlo 100 účastníků, dalších asi 400 lidí sledovalo příspěvky v konferenčním on-line prostředí a na Facebooku a kanálu Youtube.

Tomáš Růžička

Mezinárodní konference Wildlife conservation in human landscapes

Na začátku prosince (1.–3. 12. 2021) proběhla ve Velkých Pavlovicích mezinárodní konference Wildlife conservation in human landscapes. Kvůli epidemiologickým opatřením a aktuální velmi špatné situaci pandemie covid-19 se konference uskutečnila v kombinované formě – prezenčně a živě online. Během tří dnů si posluchači mohli poslechnout celkem 16 přednášek. Konference byla zahájena úvodní přednáškou Iňaki Abella Gutiérrez, který shrnul své 20leté zkušenosti z různých ochrarářských projektů v Africe, Střední a Jižní Americe. Jeho přednáškou a vlastně celou konferencí se neslo základní téma – dlouhodobé úspěšné projekty stojí na zapojení místního obyvatelstva do ochrany biodiverzity. Jamie Copsey z IUCN SSC Conservation Planning Specialist Group přednášel o základních principech plánování druhové ochrany. Dalších 15 přednášejících již detailněji představilo konkrétní projekty a aktivity ochrany biodiverzity, a to jak projekty českých organizací, tak i od sousedů či z druhého konce světa. Z České republiky byly představeny projekty na ochranu polních ptáků, soko-la stěhovavého, užovky stromové či sysla. Také byly prezentovány dva české projekty v zahraničí – Kukang projekt a projekt Safe Elephants. Ze zahraničí byly představeny projekty na ochranu netopýrů, ryb, sysla, medvěda brýlatého, opylovačů a migrujících dravců. Neméně zajímavé byly také přednášky zaměřené na metody ochrany biodiverzity – jak využít turismus a pohled soukromého investora. Ač jsou v různých

1 / 2022 Ochrana přírody

zemích podmínky odlišné, problémy, výzvy a metody ochrany jsou velmi podobné, a můžeme se tak navzájem poučit o nezda-rech či inspirovat tím, co funguje.

Záznam všech přednášek najdete na webu pořadatele www.alkawildlife.eu, či přímo na YouTube, v playlistu ALKA Wildlife www.youtube.com/user/alkawildlife nebo na YouTube pod heslem #conservationandpeople.

Konference proběhla v rámci projektu Sysel obecný a zemědělství – vzájemné interakce, využití výsledků k minimalizaci škod a k podpoře sysla obecného. Financováno z programu Prostedí pro život Technologické agentury České republiky.

Tisková zpráva ALKA Wildlife

Medailonky a vzpomínky

Tomáš Just, průkopník revitalizací vodních toků v ČR, jubiluje

Na AOPK ČR pracuje celá řada osobností, které se celý život věnují vybranému oboru, jenž aktivně spoluutvářejí. Mezi přední z nich patří bezesporu Ing. Tomáš Just, který se u nás nejvýznamněji zasloužil o založení a etablování oboru revitalizací a renaturací vodních toků. Svou rozsáhlou publikační a přednáškovou činností ovlivnil již několik generací vodohospodářů, plánovačů, tvůrců a ochránců přírody a krajiny.

Tomáš Just se narodil 18. ledna 1962 v Praze a v těchto dnech tedy slavil významné kulatiny. Od raného dětství si budoval vztah k přírodě, a to zejména díky otcovu nadšení pro turistiku, při pobytu na rodinné trampské osadě Charašo v Posázaví a u příbuzných na venkově v jižních Čechách.

Při studiu na gymnáziu často jezdil se spolužáky na objevitelské výpravy do Českého krasu. S podporou tehdejšího vedoucího správy CHKO Petra Mouchy (Pešout, Pelc 2020) zpracoval spolu s dalšími dvěma spolužáky svou první práci na téma ochrany přírody v rámci středoškolské odborné činnosti. V letech 1980 až 1985 vystudoval obor vodní stavby a vodní hospodářství na Stavební fakultě ČVUT v Praze.

Dobrovolný ochránce přírody

Účast ve středoškolské odborné činnosti přivedla Tomáše do komise pro životní prostředí při obvodním výboru Socialistického svazu mládeže v Praze 7. V roce 1981 se z obvodní svazácké komise v Praze 7 vydělila skupina lidí, která založila známou základní organizací Českého svazu ochránců přírody „Troja“ a přístřeší získala v Domě pionýrů a mládeže, později dětí a mládeže, v Praze 7 (letenská vodárenská věž).

ČSOP Troja mnoho let Tomáš Just předsedal. Spolek vždy hlavně manuálně pracoval, především na přírodní a krajinářské rehabilitaci blízké Trojské kotliny, a provozoval výletní činnost, nikdy neměl a dodnes nemá ambice vystoupit z čistě dobrovolnického formátu. Spolek ovlivnil za léta svého působení mnoho členů, kteří jím za čtyřicet let činnosti prošli.

Po ukončení studia začal jubilant přispívat do dnes již legendárního bulletinu pražských ochránců přírody NIKA, tehdy vedeného Ivanem Makáskem (Zemánek, Foldyna 2017). Časopis působil v prostoru mezi pražskou komunitou Českého svazu ochránců přírody a tehdejším Pražským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody. Jeden z prvních článků Tomáše Justa se vymezoval proti melioračnímu odvodňování. Podle vzpomínky jubilanta byl článek probírán na jeho „rodné“ katedře hydromeliorací stavební fakulty s výsledkem, že by si za článek zasloužil odebrat diplom. Později se stal redakčním členem NIKY.

Po změně vedení Svazu se v devadesátých letech po nějakou dobu angažoval na ústřední úrovni ČSOP a byl zvolen do ústřední výkonné rady. Toto organizační působení ho však neuspokojovalo, a proto se nadále angažoval především v partě dobrovolníků základní organizace ČSOP Troja. Kromě práce v terénu se věnoval i environmentální osvětě. V této souvislosti bych rád zmínil v té době unikátní periodikum „Trojské koniny“, které spolu s přáteli vyráběl ručně na cyklostylu. Pamatuji si, že jsem s oblibou četl celostránkové komiksy, které Tomáš pro časopis vytvářel.

Vodohospodář

V roce 1985 Tomáš Just nastoupil do Výzkumného ústavu vodohospodářského v Podbabě (VÚV) do odboru odpadních vod, oddělení kalů a suspenzí. Na začátku

Tomáš Just většinu svého volného času věnuje procházení potoků a řek ve „svém rájnu“ ve středních Čechách i jinde. Foto archiv AOPK ČR

absolvoval čtvrtroční stáž v pražské Ústřední čistírně odpadních vod. Měl možnost v ní projít všechny dělnické profese a příležitost seznámit se s objektem staré Lindleyovy kanalizační čistírny. V roce 1990 podala základní organizace ČSOP Troja pod jeho vedením Ministerstvu kultury ČR návrh na vyhlášení

staré čistírny kulturní památkou a následně se dlouhodobě dobrovolnický věnovala proměně – dnes již národní kulturní památka – v ekotechnické muzeum.

Ve VÚV se od spíše technologických výzkumů zneškodňování čistírenských kalů

Z čištění Dalejského potoka v Prokopském údolí na brigádě organizované ČSOP Troja v r. 1985. U hromady vsbíraných odpadků stojí Tomáš Just v zadní řadě třetí zleva. Foto Jarmila Kubíková

a čištění odpadních vod propracovával k otázkám zdrojů znečištění vody v povodích. V devadesátých letech vedl výzkumný úkol zaměřený na zdroje znečištění v povodí vodárenské nádrže Želivka – Švihov. Bohužel velká část doporučení z devadesátých let nadále zůstává v platnosti, protože se z nich realizovalo jen málo. Na VÚV se účastnil i dalšího podobného projektu, týkajícího se povodí Bíliny.

Profesionální ochránce přírody a krajiny

V roce 1998 nabídl Pavel Mudra (Just, Špryňar 2015), v té době vedoucí pražského a středočeského krajského střediska Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR), Tomáši Justovi možnost zabývat se v Praze a Středočeském kraji vodohospodářskými krajinnými opatřeními. Opustil tedy VÚV a obor nakládání s odpadními vodami a stal se státním úředníkem ochrany přírody.

AOPK ČR se tehdy teprve učila administraci podpor v rámci Programu revitalizace říčních systémů MŽP. Vlastní revitalizace vodních toků se potácely ve slepých uličkách kosmetických úprav odvodňovacích kanálů a většina dotací mířila na výstavbu či rekonstrukce rybníků. Byly tehdy podporovány i kontroverzní akce, jako budování rybníků v přírodně hodnotných územích nebo v nevhodných profilech. Pracovníci AOPK ČR většinou nemohli být adekvátními partnery technikům ze správ vodních toků a z vodohospodářské projekce.

Tomáš Just nastoupil na AOPK ČR na pozici vedoucího oddělení péče o přírodu a krajinu krajského střediska, nyní Regionálního pracoviště AOPK ČR Střední Čechy, a na ní působí dosud. Zabývá se iniciováním, kultivací a administrací záměrů a projektů vodohospodářských krajinných opatření. Za nejdůležitější oblast svého působení pokládá ekologicky orientovanou správu vodních toků, kde se snaží dobře spolupracovat se správci toků a podporovat je v hledání cest v tomto směru.

Tomáš od počátku svého působení usiloval o zlepšení stavu, pracoval na zvýšení své kvalifikace a zlepšení erudice kolegů.

Získával vlastní cenné zkušenosti – inicioval úpravy a přepracování technicistních návrhů řešení a jejich realizace pak vyhodnocoval. Stále provádí opakovaná sledování vývoje koryt po revitalizaci a vše bohatě dokumentuje. Sbírá zkušenosti od kolegů na jiných regionálních pracovištích AOPK ČR. Zde je třeba zmínit jeho spolupráci s kolegou Vladimírem Šamalem z jihočeského krajského střediska AOPK ČR, který množství úspěšných revitalizací prosadil a pomohl dotáhnout do konce. Poté, co se dozvěděl o realizovaných revitalizacích vodních toků v Bavorsku, zakoupil ojetý automobil Favorit a začal s ním bavorské revitalizace objíždět. Poznatky z těchto cest pak hojně publikoval, mimo jiné v časopise Vodní hospodářství, kde byl nakonec přizván k trvalému působení v redakční radě a kde je činný doposud. S výsledky vlastních pozorování a zkušenostmi nabytými při exkurzích vytrvale seznamuje také na nejrůznějších konferencích a seminářích.

Postupně se jubilatovi podařilo vytvořit obsáhlou znalostní základnu oboru a uceleně ji publikovat v četných knižních publikacích (Just 2010, 2016, Just a kol. 2003, 2005, 2020, Randák a kol. 2015, Cílek a kol. 2017, Adámek a kol. 2013 atd.). Mnohé z nich představují základní metodický materiál státní

Tomáš Just v r. 2008 obdivuje dílo bobrů v CHKO Zahorie. Foto D. Valachovič

Tomáš Just. Foto archiv AOPK ČR

ochrany přírody pro danou oblast. Tomáš Just tak dlouhodobě zúročuje své zkušenosti při nastavování oboru revitalizací, renaturací a ekologické správy toků a dalších vodohospodářských opatření v krajině v AOPK ČR. Stál na počátku zavádění nákladových limitů pro vodohospodářské stavby, které byly prázakladem dnešních nákladů obvyklých opatření. Řadu let vede

odbornou skupinu pro vodní ekosystémy AOPK ČR, formuluje či pomáhá formulovat přístupy a metodiky státní ochrany přírody v plánování vodních toků, jejich zprostředkování, nastavování ekonomických nástrojů atd.

Pokrokový a konzervativní

Jak je jubilant v otázce prosazování ekologické správy vodních toků, renaturací a využívání postupů ekologické obnovy velmi progresivní, tak v pracovním životě patří ke konzervativnějším kolegům. Jednou napsal: „Dneska je život naší instituce kompjuterizován a dokonale regulován a kontrolován stále se zdokonalujícími a zahušťujícími metodikami, pokyny a předpisy, jsou vypracovány složité postupy administrace. Na všechno jsou intranety, mnohovrstevné mapové programy a podobné věci. Profiluje se nosný typ snadno nahraditelného referenta – odklikávače, který hlavní poznatky o přírodě nesbírá tolik chozením v terénu jako koukáním do obrazovky počítače. (Jestliže naše generace městských ochránců přírody věděly aspoň z brigád ČSOP nebo Brontosaura, za kterou stranu při pracech v přírodních územích držet hrábě, hlavní úderná síla dnešních generací spočívá ve znalosti počítačové administrace dotací na tyto činnosti.) Upřímně obdivuji například pracovníky dávného Pražského střediska Státní památkové péče a ochrany

přírody, vedené legendami, doktory Jaromírem Strejčkem a Jarmilou Kubíkovou, kteří s kinofilmovými fotoaparáty a tištěnou mapou tak dlouho chodili terénem, až vychodili a s pomocí mechanických psacích strojů, s průklepký přes kopírák, položili základy, na nichž dodnes stojí pražský systém územní ochrany přírody“. Tomáš Just se často netají svým neortodoxním světonázorem a v kombinaci se svou zemitostí, satirickými „šlehy“ a přímočarostí při vystupování a právě při kritice různých nových IT systémů a vnitřních postupů „leze občas některým kolegům na nervy“. Já mám Tomášův styl vyjadřování rád a na každé setkání s ním se těším. Kromě získání nových poznatků a odborných postřehů se totiž vždy zaručeně od srdce zasměju.

Na tomto místě se ještě sluší alespoň stručně připomenout jubilantovy záliby a koníčky. Kromě dobrovolné ochranařiny a turistiky má zálibu v zahradnických pracích, včelaření a zálesáctví, které provozuje na své chatě v Posázaví. Manuální práce mu nahrazují sport, ke kterému není nadán a který považuje za poněkud samoučelný. Věnuje se také četbě historické literatury, rekreačnímu střelectví a sbírání rozmanitých předmětů.

Děkuji Tomášovi za mnohaletou spolupráci a přátelství a přeji mu ještě mnoho nachozených kilometrů podél úspěšně revitalizovaných a renaturovaných toků.

Pavel Pešout

Použitá literatura:

Adámek, Z. a kol: Příručka pro rybářské hospodáře. Český rybářský svaz, Praha, 2013

Cílek, V. a kol: Voda a krajina. Kniha o životě s vodou a návratu k přirozené krajině. Dokořán, Praha, 2017

Just, T.: Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi. CD příloha časopisu Ochrana přírody, Praha, 2010

Just, T.: Ekologicky orientovaná správa vodních toků v oblasti péče o jejich morfologický stav. Metodika AOPK ČR, Praha, 2016

Just, T. a kol.: Revitalizace vodního prostředí. AOPK ČR, Praha, 2003

Just, T. a kol.: Vodohospodářské revitalizace a jejich uplatnění v ochraně před povodněmi. ČSOP Hořovicko, Praha, 2005

Just, Z. a kol.: Ochrana a zlepšování morfologického stavu vodních toků: Revitalizace, dílčí vodohospodářská opatření, podpora renaturačních procesů. Metodika AOPK ČR, Praha, 2020

Just T., Špryňar P. (2015): Pavel Mudra – ochránce, popularizátor a fotograf středočeské přírody. Ochrana přírody 2: kulér

Pešout P., Pelc F. (2020): Jubilující Petr Moucha – lesník a ochranař v jedné osobě. Ochrana přírody 2: kulér

Randák, T. a kol.: Rybářství ve volných vodách. JČU, České Budějovice, 2015

Zemánek V., Foldyna J. (2017): RNDr. Ivan Makásek. Přístupné z <https://www.pametnaroda.cz/cs/makasek-ivan-1944>

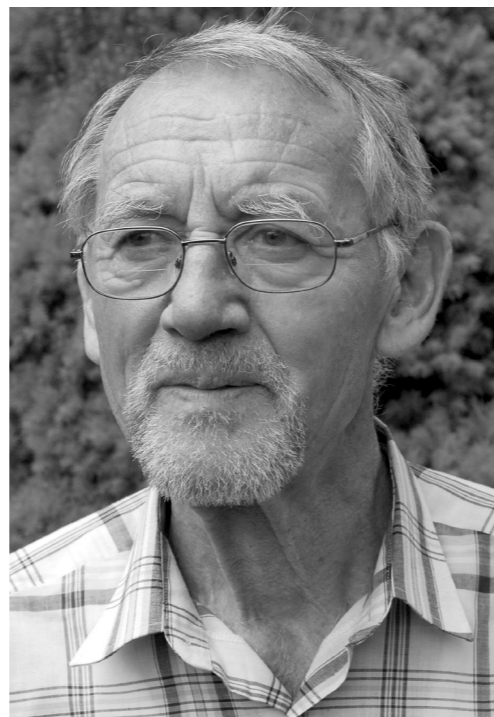
Úplná bibliografie Tomáše Justa je publikována v elektronické verzi časopisu.

Prales Bukačka. Foto Karel Gregor

Za Karlem Gregorem

Čtenářům Ochrany přírody jistě uvízly v paměti působivé snímky přibližující nesporný půvab přírody a krajiny České republiky. Autorem mnohých z nich byl vnímavý, v nejlepším slova smyslu profesionální fotograf Karel Gregor.

Fotograf Karel Gregor. Archiv AOPK ČR

Zachycování krás našeho přírodního a krajinného dědictví se přitom Gregor nevěnoval celou svou životní dráhu. Narodil se 18. března 1932 v Brně, ale část dětství prožil v malebném kraji západního Slovenska v obci Vrbovce. Rázovitý svět tamějších kopanic mu učaroval do té míry, že mu později věnoval hned tři výstavy, poslední v roce 2017. V Bratislavě, kam se s maminkou přestěhoval, absolvoval Vyšší průmyslovou školu chemickou. Na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění v Praze vystudoval obor umělecká fotografie a na FAMU také působil určitou dobu i jako pedagog. Později vedl fotooddělení v tehdejší Státní ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů. Své mimořádné nadání uplatňoval následně právě v Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR.

Po všech stránkách hodnotné pohledy do naší přírody a krajiny zachycené Karlem Gregorem zdobí nejen úspěšnou monumentální edici Chráněná území ČR, vydávanou AOPK ČR v letech 1999–2009, i stránky četných časopisů, kalendářů a rozmanitých brožur, ale jejich autor je představil rovněž na celé řadě výstav v České republice i zahraničí. Vzpomínám si, jak se mne němečtí kolegové na vernisáži výstavy Gregorových fotografií v saské Pirně, konané v létě 1997 s cílem podpořit vyhlášení národního parku České Švýcarsko, ptali, jak se státní ochraně přírody vůbec podařilo získat tak kvalitního fotografa. Netřeba připomínat, že v té době se snímky pořizovaly na inverzní film bez nejrůznějších vymožeností, které s sebou přinesla digitální fotografie.

Karel Gregor, dokumentarista s uměleckým citem pro přírodu a krajinu, zesnul 6. ledna 2022 ve věku nedožitých 90 let.

Jan Plesník

Richard Leakey: Výjimečná osobnost s výjimečným osudem

Česká Wikipedie charakterizuje Richarda Erskinea Frerea Leakeyho (1944–2022) jako keňského politika a paleontologa. Anglická přidává ještě ochránce přírody. To je již přesnější, ale ani tak to zdaleka nevystihuje šíři jeho zájmů a pestrost životního příběhu.

S Richardem Leakeyem jsem se setkal v březnu 2009 v jeho kanceláři v Nairobi. Pracoval jsem tehdy ještě v Českém rozhlase

a důvodem naší schůzky byly ochranařské aktivity navazující na projekt Odhalení. Jak tomu u opravdu velkých osobností bývá, Richard Leakey byl velmi vstřícný a projevoval o věc živý zájem. A třebaže mu ještě nebylo ani sedmdesát, přece jen jsem obdivoval jeho vitalitu. Proč, to myslím objasní jeho stručný životopis, který jsem si již před tou dávnou návštěvou studoval na mizerném internetovém připojení nairobského hotelu.

Richard Leakey měl to štěstí, že se narodil do rodiny velmi významných paleontologů Louise a Mary Leakeyových. Prožil pestré dětství v Keni, ale zpočátku se nezdálo, že by šel ve stopách svých rodičů. Věnoval se podnikání – mimo jiné organizaci safari –, ale i když mu chybělo formální vzdělání, posléze se přece jen pustil do hledání fosilií. Jeho jméno zůstane spojeno zejména s nalezením tzv. chlapce od jezera Turkana. Při čtení různých dobrodružných epizod a peripetií této větve jeho kariéry se však člověk neubrání dojmu, že ve své době byl jakýmsi Indiana Jonesem paleoantropologie. Ostatně nakonec ho čekala i akademická kariéra, když se v roce 2002 stal profesorem antropologie na Stony Brook University v New Yorku.

Pomník v národním parku Nairobi připomíná, že na tomto místě v červenci 1989 tehdejší keňský prezident Daniel arap Moi a Richard Leakey demonstrativně spálili 12 tun slonoviny v hodnotě 5,5 milionu USD (117 milionů Kč). Foto Jan Plesník

Richard Leakey nebyl jen významným paleoantropologem, ale také celoživotním podporovatelem ochrany přírody. Snímek pochází z roku 2014. Foto commons.wikimedia.org

Možná ještě známější je Leakeyho působení v oblasti ochrany přírody. V roce 1989 byl tehdejší keňským prezidentem jmenován vedoucím špatně fungujícího ministerského odboru pro ochranu a péči o flóru

a faunu, který se o rok později změnil v dodnes existující Keňskou správu pro planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy (KWS). Leakey měl za úkol čelit především nelegálnímu lovu slonů. Byl v jeho plnění úspěšný, jeho konfrontační metody mu ovšem vynesly pověst kontroverzního muže a vytvořily mnoho nepřátel. Dobře vyzbrojené hlídky nechal na pytláky bez skrupulí střílet a pozornost vzbudil třeba i spálením 12 tun slonoviny (mimochodem, jeho návštěva České republiky v roce 2017 proběhla ve spojitosti s veřejným pálením nosorožčích rohů, viz *Ochrana přírody*, 72, 5, 36–37, 2017). Z vedení KWS odešel Leakey v roce 1994, ale problematice ochrany přírody se věnoval dál a v následující dekádě založil organizaci WildlifeDirect, která si – mimo jiné – může připsat velkou zásluhu na záchraně goril horských v Demokratické republice Kongo před vzbouřeneckými milicemi v roce 2007. Právě kvůli gorilám, byť nížinným, a spolupráci s jeho organizací WildlifeDirect jsme se nedlouho poté v Nairobi sešli; tuto spolupráci však bohužel zmařily změny v Českém rozhlase.

Takto aktivnímu muži se pochopitelně nevyhýbala politika – a v tomto případě se ani on nevyhýbal jí, dokonce v Keni spoluzakládal politickou stranu Noemova archa. V životě také čelil mnoha velkým protivenstvím, počínaje těžkým úrazem hlavy v dětství přes transplantaci ledviny v mládí až po leteckou havárii ve středním věku, kdy přišel o obě nohy. Dodnes se nezjistilo, zda tenkrát nešlo o sabotáž.

Richard Leakey, muž, který po sobě zanechal hlubokou stopu jak v Keni, tak ve světě, a zapsal se do historie paleoantropologie i ochrany přírody, zemřel v Nairobi 2. ledna 2022.

Miroslav Bobek

Zemřel profesor Jan Jeník

V neděli 13. 2. 2022 dotlouklo srdce jednoho z předních českých přírodovědců Prof. Ing. Jana Jeníka, CSc., dr.h.c.

V příštím čísle o tomto výjimečném geobotanikovi, lesníkovi a pedagogovi přineseme vzpomínku. Čest jeho památce!

Nové právní předpisy a další dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny

(přehled vybraných aktualit z období prosinec 2021–leden 2022)

Vnitrostátní právní předpisy

Nařízení vlády č. 440/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit
Novelizací došlo k vynětí evropsky významné lokality (dále jen „EVL“) Praha-Letňany ze seznamu a rozšíření EVL Svátá a Prostřední vrch a její přejmenování na Dambořický les. Nařízení zároveň u šesti lokalit EVL (Kokořínsko, Úpolínová louka – Křížky, Raušenbašská lada, Pramenské pastviny, Medvědí rozhledy a Podyjí) upravuje předmět ochrany.

Účinnost 23. 12. 2021

Profesor Jan Jeník. Foto archiv Správy KRNAP

Nařízení vlády č. 445/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 401/2015 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech

Důvodem novelizace je náprava transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrování prevence a omezování znečištění). Nařízení upravuje emisní standardy ukazatelů přípustné hodnoty znečištění pro odpadní vody vypouštěné z vybraných průmyslových a zemědělských odvětví. Další úpravy mají legislativně-technickou povahu.

Účinnost 1. 1. 2022

Vyhláška 454/2021 Sb., o stanovení druhů živočichů vyžadujících regulaci

Prováděcí vyhláška k zákonu č. 449/2001 Sb., o myslivosti, byla vydaná v souvislosti s novou úpravou regulace invazních druhů, které přinesl zákon č. 364/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie v oblasti invazivních nepůvodních druhů (invazní novela).

Vyhláška upravuje podmínky usmrcování živočichů, kteří nejsou zvěř a vyžadují regulaci (tzv. živočich vyžadující regulaci), konkrétně: husice nilská (*Alopochen aegyptiacus*), mýval severní (*Procyon lotor*), norek americký (*Neovison vison*), nutrie říční (*Myocastor coypus*), psík mývalovitý (*Nyctereutes procyonoides*), ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*).

Stanovené druhy živočichů může kromě myslivecké stráže usmrcovat také uživatel honitby.

Účinnost 1. 1. 2022

Vyhláška 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Prováděcí vyhláška k zákonu č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, upravuje druhy zvířat vyžadující zvláštní péči a požadavky týkající se péče, prostor a vybavení pro chov těchto zvířat. V návaznosti na novelizaci zákona na ochranu zvířat proti týrání (zákon č. 501/2020 Sb.) vyhláška zavádí přísnější podmínky chovu oproti dosavadní úpravě ve vyhlášce č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, kterou zároveň zrušuje.

Účinnost 1. 1. 2022,

u vybraných ustanovení až 1. 1. 2025

Vyhláška č. 11/2022 Sb., o stanovení náležitostí a způsobu zpracování pohotovostního plánu v oblasti regulace cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře a invazních nepůvodních druhů na unijním seznamu

Povinnost zpracovat pohotovostní plán dopadá jednak na provozovatele akvakultury, který žádá o povolení výjimečného přesunu nebo pokusného vypuštění cizího nebo místně se nevyskytujícího druhu (§ 13a odst. 7 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a čl. 17 nařízení Rady–(ES)–č. 708/2007 a o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře) a dále na žadatele o povolení k využívání invazního nepůvodního druhu s významným

V Českém ráji ztratily nutrie přikrmované turisty svou plachost. Foto Zdeněk Patzelt

dopadem na Evropskou unii, který byl zařazen na unijní seznam (§ 13d odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny a čl. 8 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady–(EU)–č. 1143/2014, prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů). Nová prováděcí vyhláška pak stanoví náležitosti a způsob zpracování těchto pohotovostních plánů.

Účinnost 1. 2. 2022

Vyhláška č. 452/2021 Sb., kterou se mění vyhláška č. 13/2014 Sb., o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav

Změny zejména reflektují poslední novely zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách, která zakotvila možnost provádět pozemkové úpravy v případě potřeby řešení vodohospodářských opatření i ve více na sebe navazujících katastrálních územích, zpřesnila obsah komplexních a jednoduchých pozemkových úprav, stanovila podmínky pro převod vlastnictví ke společnému zařízení do vlastnictví obce a nastavila dílčí změny postupu v řízení o pozemkových úpravách, které mají za cíl jejich zefektivnění. Novela také upravuje postup při udělování úředního oprávnění k projektování pozemkových úprav.

Účinnost 1. 1. 2022

Vyhláška č. 456/2021 Sb., o podrobnostech přenosu reprodukčního materiálu lesních

dřevin, o evidenci o původu reprodukčního materiálu a podrobnostech o obnově lesních porostů a o zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa
Vyhláška nahrazuje dosavadní právní úpravu ve vyhlášce č. 139/2004 Sb. a dle předkladatele má za cíl aktivně reagovat na aktuální vývoj dopadů klimatické změny ve vztahu k probíhající přírodní kalamitě.

Vyhláška upřesňuje podmínky přenosů semen a sazenic lesních dřevin z místa zdroje na místo použití, uvádí do souladu přílohu č. 4 vyhlášky s novým druhovým spektrem stanovištně vhodných dřevin uváděným ve vyhlášce č. 298/2018 Sb. a upravuje tzv. minimální počty jedinců.

Účinnost 1. 1. 2022

Právní předpisy a další akty EU

Nařízení Komise (EU) 2021/2280 ze dne 16. prosince 2021, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulovaným obchodem s nimi a nařízení Komise (ES) č. 865/2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97

Nařízením dochází k částečným úpravám taxonů v jeho přílohách; jakož i poznámek k výkladu těchto příloh. Další změny se týkají kritérií pro určení účelu transakce; seznamu standardních odkazů používaných pro určení názvů druhů uvedených v přílohách úmluvy, jakož i zavedení nového kódu,

kteřý se má používat v povoleních a potvrzeních. Nařízení v neposlední řadě přináší zpřísnění pravidel v oblasti obchodu se slonovinou.

Sdělení komise, Revidované pokyny – Režim EU upravující obchod se slonovinou 2021/C 528/03

Pokyny zpřísňují obchod s tzv. surovou slonovinou na trhu EU s výjimkou obchodních transakcí prováděných výhradně za účelem opravy starožitných předmětů ze slonoviny. Dle pokynů je dále omezen obchod s předměty ze zpracované slonoviny uvnitř EU. Takovýto obchod je povolen jen tehdy, pokud předměty pocházejí z doby před rokem 1947, a obchodní transakce jsou povoleny pouze s potvrzením orgánů členských států. Pro obchod uvnitř EU mohou být tato potvrzení nadále vydávána i na hudební nástroje obsahující slonovinu z doby před rokem 1975. Pokyny stanoví další omezení na jejich dovoz a zpětný vývoz do EU.

Vnitrostátní judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 412/2020-64 ze dne 7. 1. 2022

Soud se mj. vyjadřoval k opatření obecné povahy vydanému dle § 9 odst. 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, které celoročně a na dobu neurčitou omezilo vstup veřejnosti do obory Jelenice. Opatření obecné povahy bylo vydáno z důvodu, že pohyb veřejnosti v oboře ruší zvěř a ta nemá potřebný klid v době kladení a odchovu mláďat – tato období na sebe u jednotlivých druhů zvěře bezprostředně navazují.

Soud zdůraznil, že užívání pozemků v oboře vlastníkem, resp. uživatelem honitby, musí probíhat takovým způsobem, který nevyloučí právo veřejnosti na přístup do krajiny, příp. obecné užívání lesů, což musí respektovat také orgán státní správy myslivosti při vydávání opatření obecné povahy o omezení vstupu do honitby. Takovýto zákaz musí z povahy věci zasahovat do jiných veřejných zájmů (v tomto případě do práva na volný průchod krajinou) co nejmírnějším způsobem. Orgán státní správy myslivosti tak nemůže zakázat vstup do honitby plošně na dobu neurčitou.

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 11 A 130/2021-45 ze dne 9. 12. 2021

Spor se týkal prokazování zákonného původu zvláště chráněného živočicha v řízení o přestupku dle zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, z důvodu držení neživého exempláře vlka obecného (resp. jeho

1 / 2022 Ochrana přírody

vypreparované kožešiny). Žalobce prokazoval zákonný původ exempláře čestným prohlášením o legálním ulovení vlka na Slovensku s doložením záznamu o odlovu z lokální myslivecké komory. Česká inspekce životního prostředí však na základě genetického porovnání vzorků nedovoleně držené kožešiny a uloveného jedince ze Slovenska došla k závěru, že se jedná o dva rozdílné exempláře.

Žalobce namítal, že nebyla vyvrácena jeho námitka ohledně manipulace s odebranými vzorky během jejich přepravy a způsobu jejich uložení. Pokud tyto skutečnosti správní orgán není schopen objasnit způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti, nemůže žalobce sankcionovat.

Dle soudu však důkazní břemeno prokázání původu tíží vlastníka či držitele exempláře. Není povinností správních orgánů prokázat, že původ drženého exempláře nebyl legální. Na vlastníky, resp. držitele těchto živočichů, jsou kladeny zvýšené nároky ohledně evidence, označování a dokumentace držených exemplářů. Pokud by bylo na správním orgánu, aby prokázal, že držený exemplář nebyl získán v souladu s právními předpisy, znamenalo by to rezignaci na účinnou kontrolu chovu a dispozic s jedinci chráněných druhů. V praxi by zpravidla bylo velmi obtížné až nemožné prokázat takový nelegální původ.

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 51 A 108/2020-53 ze dne 27. 1. 2022

Soud se ve věci zabýval mj. povahou kontroly povolené druhové výjimky dle § 56 odst. 7 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve spojení s § 5b odst. 3 písm. d) tohoto zákona. Dle těchto ustanovení musí rozhodnutí o povolení druhové výjimky dle § 56 obsahovat také způsob kontrol, které bude orgán ochrany přírody provádět za účelem kontroly výkonu rozhodnutí o výjimce.

Soud konstatoval, že takováto kontrola nemůže mít povahu kontrol, které správní orgán provádí periodicky v rámci státního dozoru v ochraně přírody podle § 85 a násl. zákona o ochraně přírody a krajiny. Rovněž nemůže jít o obecnou deklaraci, že kontrola bude provedena v návaznosti na informace plynoucí z každoroční zprávy o provádění zásahů dle rozhodnutí o výjimce. Kontrola stanovená v rozhodnutí o povolení druhové výjimky je povinnou obsahovou náležitostí rozhodnutí o povolení výjimky a způsob této kontrolní činnosti musí být předem konkrétně a přezkoumatelně stanoven.

Judikatura soudního dvora EU

Předběžná otázka C-234/20 Sātiņi-S ze dne 27. 1. 2022

Předběžná otázka se týkala výkladu ohledně kompenzačních plateb v rámci sítě Natura 2000 dle čl. 30 nařízení č. 1305/2013, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV); v této věci zákazu zakládat brusnicové plantáže na rašeliništích v oblasti Natura 2000.

Dle soudního dvora nařízení v zásadě nevylučuje rašeliniště z plateb v rámci sítě Natura 2000 za předpokladu, že se nacházejí v oblasti Natura 2000 a spadají pod pojmy „zemědělská plocha“ nebo „les“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. f) a r) nebo čl. 2 odst. 2 nařízení č. 1305/2013, a jsou tudíž způsobilá pro platby uvedené v čl. 30 odst. 1 tohoto nařízení jakožto „zemědělské a lesní oblasti v rámci sítě Natura 2000“ ve smyslu uvedeného čl. 30 odst. 6 písm. a).

Článek 30 odst. 6 písm. a) nařízení č. 1305/2013 musí být dle soudního dvora vykládán tak, že umožňuje členskému státu vyloučit z plateb v rámci sítě Natura 2000 jednak „zemědělské oblasti v rámci sítě Natura 2000“ ve smyslu tohoto ustanovení, jež v tomto případě zahrnují rašeliniště, která by spadala pod takovéto oblasti, a jednak rašeliniště v oblasti Natura 2000, jež by v zásadě spadala pod pojem „les“, a tedy pod pojem „lesní oblasti v rámci sítě Natura 2000“ ve smyslu čl. 30 odst. 6 písm. a) uvedeného nařízení. Kromě toho může členský stát omezit tyto platby pro lesní oblasti Natura 2000 včetně rašelinišť na situa-ce, kdy označení těchto oblastí jako „oblasti Natura 2000“ má nepříznivý vliv na provádění specifického druhu hospodářské činnosti, zejména lesnictví.

Soudní dvůr v neposlední řadě konstatoval, že platba v rámci sítě Natura 2000 nesmí být poskytnuta vlastníkovi rašeliniště spadajícího do této sítě z důvodu, že došlo k omezení hospodářské činnosti, kterou lze vykonávat na takovémto rašeliništi, zejména zákazu zakládat brusnicové plantáže na tomto rašeliništi, když v okamžiku, kdy vlastník nabyl dotčenou nemovitost, o takovémto omezení věděl.

Předběžná otázka C-238/20 Sātiņi-S ze dne 27. 1. 2022

Předběžná otázka se týkala výkladu podpory de minimis v odvětví rybolovu a akvakultury; konkrétně zda lze náhradu škody způsobenou

volně žijícími ptáky chráněnými podle unijního práva na akvakulturním zařízení v oblasti Natura 2000 zamítnout z důvodu, že žadatelka již získala maximální výši částek, které jí mohly být přiznány s ohledem na pravidlo de minimis v oblasti státních podpor.

Soud konstatoval, že čl. 17 Listiny základních práv Evropské unie (právo na vlastnictví) musí být vykládán tak, že nebrání tomu, aby náhrada poskytnutá členským státem za ztráty vzniklé hospodářskému subjektu z důvodu ochranných opatření použitelných v oblasti sítě Natura 2000 na základě 2009/147/ES, o ptácích, byla výrazně nižší než škody skutečně vzniklé tomuto hospodářskému subjektu.

Článek 107 odst. 1 SFEU (vymezení státní podpory) musí být vykládán v tom smyslu, že náhrada poskytnutá členským státem za ztráty vzniklé hospodářskému subjektu z důvodu ochranných opatření použitelných v oblasti sítě Natura 2000 na základě směrnice o ptácích poskytuje výhodu, která může představovat „státní podporu“ ve smyslu tohoto ustanovení.

Článek 3 odst. 2 nařízení Komise č. 717/2014 o použití článků 107 a 108 SFEU na podporu de minimis v odvětví rybolovu a akvakultury musí být vykládán v tom smyslu, že pokud náhrada splňuje podmínky stanovené v čl. 107 odst. 1 SFEU, použije se na limit podpory de minimis ve výši 30 000 eur stanovený v uvedeném čl. 3 odst. 2.

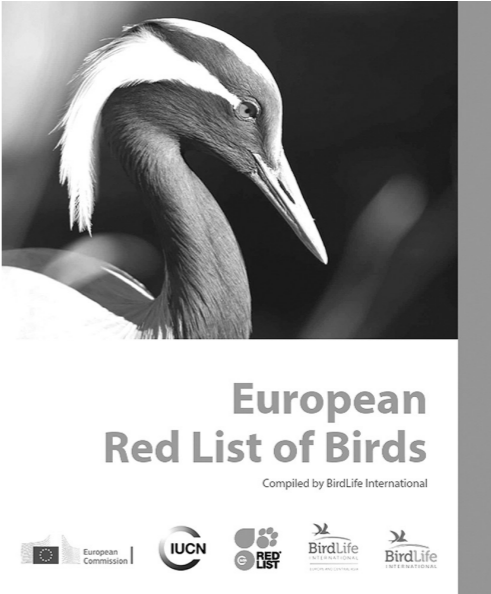
Aktuality sestavuje Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu AOPK ČR, kontakt: *paula.filipova@nature.cz*

Recenze

BirdLife International o stavu a výhledu evropské avifauny

European Red List of Birds
BirdLife International
Publications Office of the European Union
Luxembourg 2021. 51 str. ISBN 978-92-76-41039-3

Již bezmála šest desetiletí hodnotí červené seznamy a jejich rozpracovanější varianta červené knihy stav druhů a dalších taxonů z hlediska nebezpečí jejich vymření. Soupisy

celosvětově ohrožených druhů pravidelně sestavuje uznávaná Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN), konkrétně její Komise pro přežití druhů (SSC). Letitou výjimkou zůstávají oblíbení a poměrně dobře prozkoumaní obratlovci – ptáci. V tomto případě přiřazuje podle standardních kritérií druhy opeřenců do příslušných kategorií ohrožení známá mezinárodní organizace na ochranu ptáků a jejich prostředí BirdLife International (BLI).

Uvedená osvědčená dělba práce platí o avifaunu širěji pojaté Evropy, sahající od Grónska a Špicberků po Maltu, Kypr a Kanárské ostrovy a od Azorských ostrovů po Ural a zakavkazské republiky. Výsledek nemůžeme označit za práci několika málo jednotlivců, ale bez nadsázky tisícovek odborníků a dobrovolníků ze 43 zemí, v nichž působí partnerské organizace BLI. Nechybí proto mezi nimi ani Česká společnost ornitologická (ČSO), která mimochodem již za čtyři roky oslaví sto let své existence.

V úvodní části publikace, jejichž vznik finančně podpořila Evropská komise, se čtenář seznámí se základní charakteristikou životního prostředí našeho kontinentu a s metodikou hodnocení taxonů pro zařazení do červeného seznamu včetně vymezení použitých kategorií ohrožení, důsledně sledujícího postup IUCN. Následuje výstižná prezentace získaných výsledků a jejich čtivá diskuse. Zájemce najde v hodnoceném červeném seznamu také aktuální informace o populačních trendech opeřenců v celoevropském regionu. Zajímavá je i kapitola o evropských ptačích družích, u nichž došlo od roku 2015, kdy byl

uveřejněn předcházející obdobný soupis, ke změně kategorie. Podrobná data přináší i následné shrnutí stavu a vývojových trendů avifauny našeho kontinentu podle taxonomických a ekologických/funkčních skupin a podle základních skupin biotopů osídlených ptáky. Autoři se nerozpakují poukázat i na mezery, které ve znalostech stavu, změn a vývojových trendů druhů těchto homoiotermních živočichů i v Evropě nadále přetrvávají. Nejen studenti jistě uvítají hutnou pasáž věnovanou různě úspěšné ochraně biologické rozmanitosti na našem kontinentě.

Autoři Evropského červeného seznamu ptáků se ale nespokojují jen se stanovením rizika, že ptačí druhy od Azorských ostrovů po Kaspické moře vymřou, resp. budou vyhubeny, ale připravili rozmanitá doporučení pro nejrůznější strategie, koncepce, programy, projekty a každodenní činnost v praxi. Ocenit musíme i návrh dalších činností využívajících zjištění recenzované publikace. Rozsáhlá příloha předkládá přehled druhů s vyznačením jejich výskytu v Evropě (hnízdící, zimující), příslušnou kategorii ohrožení, kritérii, jež zařazení do ní kvalifikovala, s popisem populačního trendu, nejvyšší, nejnižší a nejlepší odhad početnosti a u příslušných druhů také s uvedením stupně endemismu.

Červené seznamy už ze své samotné podstaty nemohou být radostným čtením a ani v případě recenzované publikace tomu není jinak. Každý pátý ptačí druh je na našem kontinentě ohrožený nebo téměř ohrožený extinkcí. Během několika posledních desetiletí se početnost snížila dokonce u plně třetiny hodnocených druhů. Nejohroženějšími a současně nejrychleji ubývajícími skupinami opeřenců v Evropě zůstávají mořští a vodní ptáci včetně bahňáků a také dravci. Právě ohrožené a ubývající druhy nejčastěji vyhledávají mořské biotopy, zemědělskou krajinu, mokřady a travinné ekosystémy. Hlavní viníky nepřilíš povzbuzujícího stavu a výhledu evropské avifauny spatřují autoři ve změnách využití území, intenzivní zemědělské výrobě, nadměrné spotřebě mořských zdrojů, znečištění vnitrozemských vod, neudržitelném obhospodařování lesů a rozvoj infrastruktury.

Publikaci lze stáhnout na https://www.birdlife.org/wp-content/uploads/2021/10/BirdLife-European-Red-List-of-Birds-2021.pdf.

Jan Plesník

Summary

Drbal K.: Looking Back on the International Year of Caves and Karst

The *International* Union of Speleology (*IUIS*) has declared 2021 as the International Year of Caves and Karst (IYCK) under the motto Explore, Understand, Protect. The importance of the action can be highlighted by the fact that the karst landscape covers approx. 20% of Earth’s surface, karst gravitation water accumulations/aquifers provide about one tenth of global drinking water supply and caves are visited by approx. 150 million tourists a year, thus supporting national economies. Just these numbers are quite sufficient argument for declaring the International Year of Caves and Karst. In the Czech Republic, many excursions, field trips, exhibitions, explorations, workshops and conferences have been organized as a contribution to the IYCK. Due to ongoing COVID-19 pandemic and measures taken against it the UIS has decided to extend actions under the umbrella of the IYCK through 2022.

Matrková J., Jurajda P. & Vlach P.: The Eurasian Minnow in the Bohemian-Moravian Highlands

Due to changes in the landscape, the Eurasian minnow (*Phoxinus phoxinus*) has been disappearing also in the Czech Republic over the past decades. Therefore, a sub-national Action Plan for the above fish species was launched in the Bohemian-Moravian Highlands in 2016. During its preparation, mapping the Eurasian minnow had confirmed concern about it: the species had been found only at 14 sites there. The fish survives often in small isolated populations in upper/source stretches of brooks. Moreover, within the dry summer of 2018 a lot of the refuges became fully dry. Thus, a project aiming at finding the sites where the Eurasian minnow has survived and where measures strengthening and enhancing its conservation should be applied was developed. The research revealed that there have been no really viable populations, except probably of the Želivka River, in the Bohemian-Moravian Highlands. At some sites, minnow’s numbers have significantly declined. On the other hand, it was found that thanks to small pools in the landscape the Eurasian minnow has surprisingly survived even dry periods when there was no water flow in streams.

Hofmeister J.: How to Take an Own Part of Responsibility for Earth’s Biological Heritage? Preferably as the Whole

Despite more intensive efforts to protect, conserve and manage nature, the global decline in species diversity has not been halted over the past decades. The state of the art can make an impression that the issue is only debated and spoken, but no solution how to reverse the un-

favourable trend has been proposed yet. The view was rather resolutely upset by the EU Biodiversity Strategy for 2030 launched in May 2020: its real implementation could result in the expected outputs, *i.e.* the halting species richness decline across Europe. The subtitle, *i.e. Bringing nature back into our lives*, perfectly characterise the conceptual policy document. The author highlights, *inter alia*, a contradiction in our thinking when on one hand we consider an expansion of strictly protected areas elsewhere in the world by dozens of thousands of square kilometres to be a right way, on the other hand we have been lengthily considering and hesitating every expansion of strictly protected areas in the Czech Republic by dozens of hectares. The author considers leaving a part of the country’s territory to spontaneous natural processes as the most appropriate way to reach the goals and targets setby the EU Biodiversity Strategy.

Sedláček O.: The Alcon Blue in the Czech Republic

The Alcon Blue, sometimes called also the Alcon Large Blue (*Phengaris alcon*) is among a huge range of diurnal butterfly species which have been balancing just on the edge of survival (Hejda *et al.* 2017). Although the butterfly can be very easily detected in the field, our knowledge on its current distribution, population size or state of habitats has been rather incomplete (Uřičář & Laštůfka 2013). In 2020, a comprehensive mapping the species financed by the Landscape Management Programme, *i.e.* from the State/Governmental Budget, namely its ecological forma *P. alcon f. alcon* associated by its development with the Marsh gentian (*Gentiana pneumonanthe*) was carried out by the author. The distribution of the plant species is, however, limited to only a few last sites in southwestern Bohemia: in other parts of the Czech Republic, the gentian has become extinct. The research revealed that if we are going to maintain both the fascinating butterfly species and the splendid gentian in the wild in the Czech Republic it is necessary not only to keep the sites, but also to actively support the occurrence of both species. If there are enough buterfly’s host plants the butterfly evidently prospers there. In addition, a re-introduction attempt showed that thought-out, elaborated and well-done transfer can help the threatened invertebrate species.

Vlašín M.: A Population of the Aesculapian Snake in the Vlára River Pass and its Protection and Conservation

The Aesculapian snake (*Zamenis longissimus*) is one of the biggest European snakes. Pursuant to Act No. 114/1992 Gazette on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, and the relevant decrees, the species is Critically Endangered. The Action Plan for the Conservation of the Aesculapian Snake in Europe (Edgar & Bird, 2006) recommends to develop

and implement national action plans/recovery programmes in all countries with occurrence of isolated populations. Therefore, the national Action Plan/Recovery Programme was elaborated in the Czech Republic by Zavadil *et al.* (2008), having been later updated (Větrovcová *et al.*, 2010). The document suggests, *inter alia*, to carry out regular monitoring the species in all areas of its occurrence across the country and to implement supporting measures, *e.g.* building dry small walls, semi-natural hatching sites, *etc.* Within the monitoring, a population studied in the Bílé Karpaty/White Carpathians Mts., *i.e.* in Vlára River Pass and in the Žitkov region is by demotope (the area inhabited by a certain population) the biggest of the three ones living in the Czech Republic. Nevertheless, the population density is quite variable and it seems to be most likely lower than in a population inhabiting the Podyjí/Thaya River Basin. Taking into account that this is a margin of the Aesculapian snake’s distribution range it is necessary to carry out intensive efforts to maintain the population in the Bílé Karpaty/White Carpathians Mts. The necessity of close trans-boundary bilateral co-operation with Slovakia is evident.

Pavlíčko A., Heřman P. & Fric F.Z.: Has the Baton Blue Become Extinct in the Czech Republic?

The Baton blue (*Pseudophilotes baton*) is the Atlantic-Mediterranean species declining across Europe and occurring from the Iberian Peninsula to Central Europe: in the latter, there is eastern limit of its distribution range. In most of its distribution range, the species display two-generation development (May – June, August – September), in cold areas or years single-generation one: the latter prevails in South and probably southwestern Bohemia. In the Czech Republic, only a few small Boton blue populations in South and southwestern Bohemia has until recently survived. At most historical sites the species has become or has been becoming extinct. A study commissioned by the Nature Conservation Agency of the Czech Republic aimed at the current state of Baton blue populations at the individual sites and thus, at revealing abundance and level of threat across the whole Czech Republic. After two years of research and surveys, a drastic decline in the whole Czech Republic’s population was found. Therefore, it is possible that the butterfly species has gone extinct in the country because the most recent confirmed findings were reported from the Šumava/Bohemian Forest Mts. in 2019. The recovery of the Baton blue in the Czech Republic including direct semi-natural breeding started in 2022 has become very urgent, if it is not too late.

Filipová P.: Fencing Pastures in the Light of the Building Act and the Act on Nature Conservation and Landscape Protection

In the Czech Republic, livestock grazing is, in addition to its “production-economical” character also an important tool for managing from a point of view of nature conservation valuable habitats. Therefore, it is subsidised from landscape management subvention programmes/subsidy schemes: land owners or tenants implementing grazing are financially supported. Thus, the question of administrative requirements for building a fence is raised. The same issue is also related to preventive measures aiming at terminating large carnivore attacks or making them difficult. In the Czech Republic’s legal system the fencing is regulated by two main pieces of legislation, namely the Building Act and the Act on Nature Conservation and Landscape Protection. Pursuant the former, such a fencing can be processed in simplified authorization procedure, because only location of a fence, not its building is regulated. Act No. 114/1992 Gazette on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, sets some other public-law limitations for putting a fence into the landscape. They include particularly those arising from territorial protection, species protection, duty to provide permeability of the landscape or from general nature conservation. The article deals with the fact that even if grazing is carried out for managing valuable habitats, it is necessary to take into account also other interests which can be in conflict with the fencing.

Froněk J. & Šrailová E.: The First Pocket School Forest in the Czech Republic

Although the year 2021 was among the most difficult ones, it favoured outdoor or open-air actions for the public. During the Arbour Day, *i.e.* October 20, 2021, near the Jan Werich Elementary School in Prague, Řepy Quarter one of them was organized to put activities of people involved in good use. In the course of two days, the first “Pocket School Forest” was planted following the example of the project “Tiny Forest” implemented by Indian engineer Shubhendu Sharma and subsequent experience raised in the Netherlands. TEREZA Education Centre Prague with other partners and participants arranged planting a new grove covering the same area as a tennis court which will present nature to schoolchildren and *vice versa*. Schoolchildren not only contributed to the planting, but also prepared soil there and helped to select suitable woody plant species. The whole project is based on conviction that relationship with nature is in the best way maintained and enhanced just outdoor, in greenery as well as on confidence that the project shall inspire also other schools.

Linhart Z. & Patzelt Z.: Twenty Years since Establishing the České Švýcarsko/Bohemian Switzerland, PBC

As a logical step after designating the České Švýcarsko/Bohemian Switzerland a National Park, the České Švýcarsko/Bohemian Switzerland, a public benefit corporation was established in 2001. As it has been confirmed for the past 20 years, the organisation plays one of key roles in České Švýcarsko/Bohemain Switzerland’s modern history and its seat, the town of Krásná Lípa due to, *inter alia*, the PBC blossomed out beyond recognition within that period. In many aspects, the organization provides an example for other regions and it has often been followed, *e.g.* in streamlining and combining activities of both the State Nature Conservancy and non-profit sector in nature conservation and destination management in tourism, building the House of the České Švýcarsko/Bohemian Switzerland with exhibitions and displays serving to visitors to the region and for communication, education and public awareness activities or in establishing the České Švýcarsko/Bohemian Switzerland Destination Fund regularly supplied by stakeholders and financing joint tourism projects within the region.

Zajíček P.: 120 Years since the Karel Absolon’s First Expedition to the Macocha/Stepmother Abyss

The Macocha/Stepmother Abyss (the Moravský kras/Moravian Karst, central Moravia) has been attracting adventurers, curious guys and researchers for centuries. By 1914, the bottom of the sinkhole was accessible only by ropes or rope ladders. According to historical sources, the first people had roped down to the Macocha/Stepmother Abyss only in the 18th century. During the 19th century, there were more and more explorations there. Before making the abyss accessible, the most explorations to the bottom of the abyss had been carried out by Karel Absolon, scientist, explorer and researcher. His expedition in 1901 brought valuable findings and provided further explorations by lessons learnt. Thus, an important phase of research and surveys on the Macocha/Stepmother Abyss, one of the most important karst phenomenon not only in the Czech Republic, begun.

Plesník J.: Biological Diversity Lost Both its Godfather and Patron during Two Days

On December 25, 2021, conservation biologist Thomas Lovejoy passed away at the age of 80. In many obituaries he was referred to as “godfather of biodiversity” for all of his work in the field. Moreover Lovejoy actually coined the term “biological diversity in the early 1980s. In addition he also did a ton of work studying the connections between the climate crisis and biodiversity as well as between the current coronavirus pandemic and the global loss of biological diversity caused by destruction of nature. Thomas Loveloy devoted his life to studying the natural world which led to unprecedented environmental advocacy.

Edward O. Wilson, a US naturalist known to some as the “modern-day” Darwin died on December 26, 2021. Throughout his decades-long career, he established two new scientific disciplines (island biogeography and sociobiology, the study of genetic basis of the social behaviour of all animals, including humans). In 1978, he published *On Human Nature* which discusses the role of biology in the evolution of human culture and won a Pulitzer Prize. Wilson’s highly original book *Biophilia* was the first to use the term to mean human empathy for the natural world. In 1988 Wilson edited the *BioDiversity* volume, based on the proceedings of the first US national conference on the subject, which also introduced the term biodiversity into the language. Another book *Half-Earth* advanced the idea that plummeting biodiversity could be mitigated by reserving a full half of the planet for nonhuman species.

Plesník J., Ucová S., Kaminiecká B., Makal B. & Čolobentíčová L.: International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora in the Czech Republic, European Union and in the World

Illegal or unsustainable wildlife trade affects numerous species, ecosystems and human societies. Its scale is immense and has been increasing because exploiting wildlife by selling it, their parts or products, is one of the most profitable activities in the world. Since July 1975, the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) has been aiming at ensuring that the international trade in animals and plants does not threaten their survival in the wild by providing a framework to be followed by each Party. Globally, the top commercial categories for wildlife traded legally under CITES are mammal and reptile skins, live primates, birds and corals, orchids including hybrids and cacti. The European Union continues to be an important market for international wildlife trade. Live ornamental plants are the commodity imported into the EU in the highest quantities, predominantly consisting of snowdrops (*Galanthus* spp.), cacti, cyclamen (*Cyclamen* spp.) and orchids, all of which were predominantly artificially propagated; reptile skins are the animal commodities imported at relatively high levels there. Prominent exports from the EU by volume include live artificially propagated plants, mainly cacti, orchid hybrids and snowdrops. Due to its geographical location and long-term tradition in highly developed planting and breeding particularly exotic wildlife in captivity, the Czech Republic is an important player in international trade in flora and fauna. Live reptiles, corals and parrots, reptile skins and mammal trophies are among the most often imported commodities, while live birds, mainly parrots and falcons, primates and dart-poison frogs (Dendrobatidae) are most frequently exported from the country.

Kontakty na autory

Miroslav Bobek

ZOO Praha
ředitel
director@zoopraha.cz

Lenka Čolobentíčová

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
lenka.colobenticova@nature.cz

Karel Drbal

Správa jeskyní ČR
náměstek ředitele
drbal@caves.cz

Zdeněk Faltýnek Fric

Biology Centre AS CR
katedra ekologie
entomolog
zdfric@gmail.com

Paula Filipová

AOPK ČR
samostatné právní oddělení pro státní správu
paula.filipova@nature.cz

Jan Froněk

Vzdělávací centrum TEREZA
Program Les ve škole
jan.fronek@terezanet.cz

Petr Heřman

entomolog
petr.272@centrum.cz

Jeňýk Hofmeister

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta lesnická a dřevařská
Katedra ekologie lesa
jenyk.hofmeister@email.cz

Anna Hubáčková

MŽP ČR
ministryně životního prostředí
tiskove@mzp.cz

Pavel Jurajda

Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i.
vedoucí vědecký pracovník
jurajda@ivb.cz

Barbora Kaminiecká

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
barbora.kaminiecka@nature.cz

Martin Klaudys

AOPK ČR, RP Střední Čechy
oddělení SCHKO Blaník
oddělení sledování stavu biodiverzity
martin.klaudys@nature.cz

Zbyněk Linhart

České Švýcarsko, o.p.s., předseda správní rady
Senát Parlamentu ČR
předseda výboru pro územní rozvoj,
veřejnou správu a životní prostředí
linhartz@senat.cz

Jakub Makal

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
jakub.makal@nature.cz

Jana Matrková

AOPK ČR, RP SCHKO Žďárské vrchy
zooložka
jana.matrkova@nature.cz

Zdeněk Patzelt

časopis Ochrana přírody
šéfredaktor
Patzelt.Zdenek@seznam.cz

Alois Pavlíčko

AOPK ČR
oddělení sledování stavu druhů živočichů
alois.pavlicko@nature.cz

Pavel Pešout

AOPK ČR
ředitel sekce ochrany přírody a krajiny
pavel.pesout@nature.cz

Jan Plesník

AOPK ČR
vedoucí oddělení mezinárodní spolupráce
jan.plesnik@nature.cz

Tomáš Růžička

AOPK ČR
ředitel Samostatného odboru vnějších vztahů
tomas.ruzicka@nature.cz

Ondřej Sedláček

PřF UK Praha, Katedra ekologie
Ochrana fauny ČR
zbrd@email.cz

Eva Šrailová

Vzdělávací centrum TEREZA
Program Les ve škole
eva.srailova@terezanet.cz

Silvie Ucová

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
silvie.ucova@nature.cz

Pavel Vlach

Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická
Centrum biologie, geověd a envigogiky,
odborný asistent a vědecký pracovník
vlach.pavel@mybox.cz

Mojmír Vlašín

Masarykova univerzita v Brně
Fakulta sociálních studií
Katedra environmentálních studií
mojmir.vlasin@gmail.com

Petr Zajíček

Správa jeskyní ČR
zajicek@caves.cz